

פרשת נזח

הקדמה: בפרשה זו אנו מפגישים את הילדים עם מידת הדין האלוקית והדבר עלול להטעות את הילדים לחשוב שזוהי עיקר הנהגתו של הקב"ה, ולכן אנו חייבים להעמיד את הדברים בצורתם הנכונה שיהא ברור לילדים שרצון ה' הוא בטוב, ולפעמים הטוב מתגלה בעוה"ז באופן שנראה לעיני בשר כרע כביכול.

הסברה זו כמובן איננה באופן המוזכר לעיל, אלא בעיקר מתוך ציור הסיפור באופן נכון בו הילדים יגיעו להבנה: א. כמה החטא נורא עד כדי אי אפשרות לקיום החוטאים. ב. מרכז רצון ה' בטוב - בתיקון החטא ולא באיבוד החוטאים, ולכן ה' כל הזמן מאריך אפו (עשר דורות של חטא + 120 שנה + שבעה ימים + הורדת גשם חלש בתחילת המבול). ג. ה' בטובו מתקן את העולם ואיננו מחריב אותו לגמרי, אלא משאיר ממנו שארית לחידוש העולם מהתחלה.

בסיפור הדברים בצורתם הברורה והראויה הילדים יבינו בעז"ה, כי גם בפרשה קשה זו הולך ומתגלה טוב ה' וחסדו על כל בריותיו. וכדברי הפסוק "כי רגע באפו, חיים ברצונו" (תהילים ל, ו) - עיקר רצון ה' הינו בהופעת חיים לעולם, והתגלויות "חרון האף" הינו עניינים רגועים כחלק מהמסגרת הכוללת של הזרמת החיים¹.

נח ואנשי דורו (ו, ט-יב)

דגשים: נח צדיק יחיד בדור של רשעים.

אחרי שהתורה סיפרה לנו בסוף פרשת בראשית על ההתנהגות של הדור של נח, ושה' ראה שאין ברירה אלא לתקן את העולם ע"י החרבתו והקמתו מחדש ע"י נח ובניו. התורה מספרת לנו עכשיו בפרטי פרטים את כל מה שקרה עם נח ודור המבול. אלה תולדות נח "פירושו הקורות שקרוהו בדבר המבול ואחריו" (רד"ק ו, ט).

התורה מספרת לנו על צדקותו של נח שהיה "צדיק- שהיו מעשיו בצדק הפך אנשי דורו שהיו אנשי חמס. תמים- שלם בלי שום דופי" (רד"ק ו, ט), "צדיק- במעשיו. תמים - בלב" (אבע"ז ו, ט) " ולכן "מצא חן יותר מכל בני דורו" (חזקוני ו, ט).

והתורה מספרת לנו שנח היה כזה צדיק מיוחד במשך כל חייו ואע"פ שחי הרבה מאוד שנים, במשך עשר דורות עד דורו של אברהם אבינו, היה נחשב צדיק בכל הדורות הללו. "בדורותיו- באנשי דורו ובדורות הבאים אחר המבול, כי נח האריך ימים והרבה דורות השיג בחייו", ואפילו שאנשי הדורות הללו היו רשעים גדולים ובייחוד דור אנוש, דור

¹ אם הדברים יוסברו באופן הראוי ממילא זה יהיה מבטם של הילדים, וכראיה לדבר אספר שכששאלתי את הילדים מדוע ה' ציוה על נח לעשות את הקומה העליונה כ"כ גדולה, הרי יהיו שם בסה"כ שמונה אנשים? (התשובה שציפיתי - לאוכל לאדם ולחיות) ענו הילדים: שה' קיוה שהרבה אנשים יחזרו בתשובה וגם הם יהיו בתיבה.

המבול ודור הפלגה, נח לא למד ממעשיהם והמשיך לבדו בדרכו הטובה בשונה מכל העולם. (רד"ק ו,ט).

ונח בצדקותו הלך בדרכי ה' "שהלך בצניעות ותמות וישרות לפני בוראו... ולא עוד אלא שקיבל עליו עול שבע מצוות והנחילם לבניו" (מדרש הגדול נח, תו"ש ו,קמ). "שהיה מתהלך את ה' הנכבד ליראה אותו לבדו, איננו נפתה אחרי הוברי שמיים ומנחש ועון וכ"ש אחרי ע"ז ואיננו שומע להם כלל, רק בשם לבדו הוא דבק תמיד, והולך בדרך אשר בחר השם או אשר יורה אותו כי נביא היה." (רמב"ן ו,ט).

ולכן בגלל צדקותו נשאר לבדו מכל העולם "איש צדיק תמים היה- יזכיר הכתוב שהיה שלם וזכאי בצדקו, להודיע שראוי להינצל מן המבול, שאין לו עונש כלל." "שהוא לבדו הצדיק בדורות ההם, אין בדורותיו צדיק ולא תמים זולתו... שאין אחר בדור ראוי להינצל. ואמר בדורותיו כי דורות רבים עברו מעת שהשחיתו ואין צדיק בארץ בלתי." (רמב"ן ו,ט).

ולנח היו שלושה בנים שם, חם ויפת, שגם אותם הוא לימד ללכת בדרך הטוב והיושר. "זָכַרְנָם הנה... כי כמו שהוא התעסק בעבודת האל כן לימד והרגיל את בניו שהוליד לסור מדרכי הרשעים ולדבקה בו, שאם לא כן לא היו ניצולים מן המבול. ... והיה נח ניצל עם אשתו לבדם והם היו משאירים זרע (חדש) אחר המבול." (רד"ק ו,י).

והתורה מספרת לנו איך שכל האנשים באותו דור היו רשעים, וכל אנשי הארץ חטאו בחטאים נוראים²: בגילוי עריות- היו גונבים נשים של אנשים ומתחתנים אתם. בשפיכות דמים- היו הורגים אחד את השני. בעבודה זרה- היו משתחווים לפסלים. (מדרש הגדול, תו"ש ו,ס"ק קמ"ב) ובגזל- היו גונבים כל אחד מהשני. ממש נורא ואיום! וזה לא קרה רק דור אחד, אלא כבר קרוב לאלף שנה שאנשים חוטאים וחוטאים ולא מפסיקים לחטוא.

עונש המבול וציווי התיבה(ו,יג-כב)

דגשים: א. העולם חייב תיקון ב. רצון ה' שיחזרו בתשובה ולא ימותו בחטאם.

ילדים³, מה אתם אומרים, האם עולם כזה יכול להמשיך ולהתקיים? זה טוב שכל הזמן ימשיכו להיות עוד ועוד רשעים??? כמובן שלא, אבל ה' כ"כ לא רוצה להעניש את הרשעים אלא שיחזרו בתשובה ולכן נתן לעולם להמשיך ולחיות, אולי יחזרו בתשובה בסוף. והעולם המשיך לחטוא ולחטוא עד שבסוף, בדורו של נח, ה' ראה שאין ברירה ושצריך להחריב את העולם כדי לתקן אותו, שאם העולם ימשיך כך יוולדו כל הזמן עוד

² בעניין סיפור החטאים- אין צורך להרחיב בתיאורם "ולהכניס" את הילדים למחוזות שאינם שייכים אליהם כלל. כדאי להזכיר רק בקווים כלליים את נוראות החטא והסלידה ממנו.(אפשר לומר: "אני הייתי מעדיף בכלל שלא לספר לכם, שלא תשמעו כאלו דברים חמורים, אבל רק בגלל שזה כתוב בתורה הקדושה אני מספר לכם בקיצור", או בסגנון אחר) .

³ בעניין טוב ה'- בעיקר צריך להדגיש את הסלידה מהחטאים, ואת אי היכולת לקיום מצב כזה שבו ממשיכים וחוטאים, ולמרות זאת ה' מאריך אפו ורוצה בתשובת הרשעים ורק לחזור בתשובה. כך ייקלט נכון היחס האלוקי.

ועוד רשעים ואף פעם לא יתקנו את דרכם. ולכן ה' החליט לעשות מבול- שכל העולם ייהרס במים וכולם ימותו ויתחיל עולם חדש מנח הצדיק ובניו.

ה' ציווה על נח שיעשה את התיבה מעצי גופר- "והוא ממיני ארזים" (רד"ק ו, י"ד) ויצפה אותם מבפנים ומבחוץ בזפת ע"מ שהמים לא יחלחלו פנימה. "מבית ומחוץ- שאם יתפרק מה שבחוץ מפני חוזק המים, יעמוד מה שבפנים" (רד"ק ו, י"ד)(כדאי להסביר לילדים מהו זפת ומה תפקידו בגג, בכביש וכדו'. כמו כן אפשר להדגים לילדים איך המים מחלחלים בין מספר קרשים – קפלות וכדו', כאשר אין אטימה ביניהם).

התיבה שנח נצטווה לבנות הייתה ענקית: אורכה 300 אמה, רוחבה 50 אמה וגובהה 30 אמה, כמו גודל של כמה בניינים גדולים ארוכים ורחבים ובגובה של שש קומות! אתם יודעים כמה זמן לקח לנח לבנות את התיבה הענקית הזאת? 120 שנה(תו"ש ו,קע"ז. רש"י ו, י"ד) כזאת גדולה היא הייתה.

למה נח צריך לבנות תיבה כ"כ ענקית? מכיוון שה' רצה שנח יכניס בתיבה את כל החיות והבהמות שבעולם, כדי שמכל מין יישאר זוג אחד שממנו יולדו אח"כ כל הבהמות והחיות מחדש. ה' ציווה על נח שיחלק את התיבה לשלש קומות: הקומה העליונה- תהיה לנח ובניו, שם הם יגורו עם הנשים שלהם. ושם גם ישמרו את כל האוכל שצריך לכל זמן המבול.(חזקוני ו,ט"ז). הקומה האמצעית- תהיה לבהמות ולחיות, את הקומה הזאת ציווה ה' לחלק ולעשות בה הרבה חדרים קטנים "להיות כל חיה ועוף ובהמה איש ואשתו שהם זכר ונקבה לבדו" (אבע"ז ו,י"ד). הקומה התחתונה- לזבל, לשם ישליכו את כל השאריות מהאוכל של הבהמות ולשם ישליכו את כל הפסולת והלכלוכים. (צריך לשים לב שהילדים לא מבינים בטעות שיש בקומה זו כמה פחים לזרוק לתוכם). "תנא תחתיים לזבל, אמצעיים לבהמה, עליונים לאדם". (סנהדרין קח:).

ה' ציווה על נח שיעשה לתיבה גם צהר – חלון ע"מ שיכנס אור לתיבה "מקום שיכנס ממנו האור והוא מגזרת צהריים" (אבע"ז ו,ט"ז), וכן שיעשה פתח גדול בצידה של התיבה שדרכו יוכלו להיכנס האנשים והחיות. ואת תקרת התיבה ה' ציווה שנח יעשה בצורה משולשת, כמו גג רעפים "כדי שיזובו המים למטה מכאן ומכאן" (רש"י ו,טז) , אך לא משולש גמור אלא משולש שראשו שטוח ברוחב אמה בחלק העליון שלו.

וה' אמר לנח שהוא מבטיח לו שבזמן המבול הוא ישמור עליו ועל משפחתו שתכנס לתיבה, ושהוא יכניס עמו לתיבה גם מכל סוגי החיות, הבהמות והעופות שבעולם הגדולים והקטנים, והם "מעצמם יבואו לפניו שניים שניים, ולא יצטרך הוא לצוד אותם בהרים ובאיים, והוא יביאם בתיבה אחרי כן" (רמב"ן ו,כ) "אחר שיבואו מעצמם לפני התיבה תכניסם אתה אל התיבה. והאיך יבואו מעצמם? שיעיר האל את רוחם שיבואו אל התיבה כמו שיבואו בכח הדמיון אל מקום המרעה כשירצו לאכול ואל מקום המים כשירצו לשתות" (רד"ק ו,יט). ונח נצטווה להכניס לתיבה גם אוכל לכל האנשים ולכל החיות לכל אחד ואחד כפי צרכיו "לפי שיהא שם מכל האוכלים צריך לאסוף מכל המאכלים, שיש שאינו אוכל ממאכל זה ואחר אוכלו." (חזקוני ו,כא) "וכאשר תאסוף לכולם מאכל אשר יאכל לשנה תמימה לא תכיל אותם התיבה הזאת, ולא עשר כיוצא בה, אבל הוא נס החזיק מעט את המרובה." (רמב"ן ו,יט)⁴

⁴ וממשיך הרמב"ן: "ואם תאמר יעשנה קטנה ויסמוך על הנס הזה? ראה השי"ת לעשותה גדולה כדי שיראו אותה בני דורו ויתמהו... אולי יעשו תשובה. (וראה מה

ונח הצדיק עשה ככל אשר ציוה אותו אלוקים – הכל בדיוק כמו שה' ציוה בלי לשנות שום דבר "בארכה, ברחבה ובקומתה, ובקנים ובמאכל שאסף לתוכה" (רד"ק ו,כב) "שעשה את התיבה ואסף המאכל, ודרך הכתוב לאמר 'ועש' 'וכן עשה' (נכפל פעמיים) לבאר כי לא הפיל דבר מכל אשר ציוה" (רמב"ן ו,כב) הכל מדויק "לא הוסיף ולא גרע" (פסיקתא זוטרתא). זה לקח לנח המון שנים- 120 שנה! וכל הזמן הוא התאמץ והשתדל שיצא הכל בדיוק כפי רצון ה'.

אבל למה ה' ציוה על נח לעשות תיבה, הרי ה' יכול לעשות הכל, והוא יכול להציל את נח גם בדרכים אחרות בלי שנח יצטרך לטרוח הרבה ולעבוד קשה לבנות את התיבה? למשל, ה' יכול פשוט לעשות שבכל העולם ירד מבול ובמקום של נח לא ירד שום דבר, או באיזו שהיא דרך אחרת!?

אתם יודעים מה התשובה??? ה' בכוונה בחר בדרך כזו, דרך שאולי בזכותה הרשעים יחזרו בתשובה, הרי ה' כ"כ לא רוצה להחריב את העולם, שהרי אם העולם ייחרב הרשעים יהיו כ"כ מסכנים שלא רק שהם ימותו, אלא שהם ימותו ברשעתם בלא שיספיקו לחזור בתשובה. ולכן ה' בחר בדרך כזאת שלוקחת הרבה זמן ובנוסף לכך היא דרך מפורסמת שכולם רואים אותה ואולי תוך כדי בנייתה יחזרו בתשובה. "כדי שיראו אותה בני דורו ויתמהו בה ויספרו עליה וידברו בעניין המבול וכינוס הבהמה וחייה ועוף לתוכה, אולי יעשו תשובה" (רמב"ן ו,יט) אך לצערנו הם לא חזרו בתשובה.

נח היה הולך ומנסר עצים ענקיים בשביל התיבה, אנשים היו מתקרבים לראות ממה כל הרעש, הם היו שואלים אותו למה הוא צריך קרשים כאלו ענקיים, מה הוא הולך לבנות, אולי בית גדול או חצר גדולה? ונח היה עונה להם אני בונה תיבה. למה? כי ה' אמר שעוד מעט יהיה מבול וכל העולם יחרב, ולכן כדאי שתחזרו מהר בתשובה ואז בעז"ה לא יהיה מבול. וה' ציוה אותו כך בכונה כדי שיוכלו לחזור בתשובה. אך הרשעים לא האמינו, ואמרו: מה פתאום לא יכול להיות, איך פתאום יהיה מבול? וכולם המשיכו לחטוא. נח היה סוחר את העצים ברחובות, דופק בפטיש ואנשים רואים ושואלים והוא היה מזהיר ומתרה ואף אחד לא חזר בתשובה.

"למה אמר הקב"ה לנח שיעשה תיבה, כדי שיראו אותו יושב ועוסק בה ויעשו תשובה. וכי לא היה יכול הקב"ה להציל בדברו, או להעלותן לשמים באמונתו, שאמר לו עשה לך תיבת עצי גופר? למה כך? אלא אמר הקב"ה מתוך שאני אומר לו עשה לך תיבת עצי גופר והוא עומד ועוסק בה וכורת ארזים, הם מתכנסין אצלו ואומרים לו נח מה אתה עושה? והוא אומר תיבה, שאמר לי הקב"ה שמביא מבול, ומתוך כך שומעין ועושין תשובה כך היה הקב"ה מחשב... ולא היו משגיחין עליו". (תו"ש ו, קס"ח). "עמד נח... ונטע ארזים והיו אומרים לו: ארזים אלו למה? אמר להן הקב"ה מבקש להביא מבול לעולם ואמר לי לעשות תיבה כדי שאמלט בה אני וביתי. והיו משחקין ממנו ומלעיגין בדבריו. והיה משקה אותן ארזים והן גדלין והיו אומרים לו מה אתה עושה? ומשיב להן כעניין הזה והיו מלעיגין עליו. לסוף ימים קיצצן והיה מנסרן והיו אומרים לו מה אתה עושה? ואומר להם כך והיה מתרה בהם. כיון שלא עשו תשובה מיד הביא עליהם מבול." (תנחומא נח ה'. וברש"י ו, י"ד).

שהארכנו בעניין זה לקמן (ועוד עשו אותה גדולה למעט בנס, כי כן דרך בכל הניסים שבתורה או בנביאים לעשותם מה שביד אדם לעשות, והשאר יהיה בידי שמיים.

ציווי הכניסה לתיבה (ז,א-ד)

דגשים: אריכות אפיים של ה' (הקפדה על לשון נקיה)

עברו 120 שנה והאנשים לא עשו תשובה ולכן אין ברירה וה' מצווה את נח שהגיע הזמן להיכנס אל התיבה ושיבא הוא וכל משפחתו אל התיבה, כי הוא הצדיק היחידי שקיים בדור הזה "וראוי לך שתמלט אתה וכל ביתך מן המבול כדי ליישב את העולם" (רד"ק ז,א). וה' מצווה את נח שיקח עמו לתיבה גם בהמות וחיות מכל בהמה טהורה ייקח שבעה שבעה –שבעה זכרים ושבעה נקבות. ומן הבהמה שאיננה טהורה ייקח שניים שניים, וכך גם מהעופות יקח מן הטהורים שבעה שבעה, ומן הטמאים שניים שניים. למה ה' שינה בכמות בין סוגי הבהמות והעופות וריבה בטהורות? "כדי שיקריב מהן קרבן בצאתו" (רש"י ז,ב)⁵ ⁶ להודות לה' על כל הטובה שגמל לו ולעולם כולו בהישארו בחיים.

⁵ "שבעה זכרים ושבע נקבות, ואם לא תביא מהם רק שניים איש ואשתו יהיו כלים, אבל מן הטמאה והמאוסה לאכול סגי בזוג אחד. ואע"פ שיש מהם שהאומות אוכלים כגון חזיר וכיוצא בו, הם משריצים ויולדים הרבה בכרס אחד. ומתוך שריבה הכתוב בטהורות זכרים ונקבות, הבין נח שהקב"ה חפץ שיקריב לו מהן קרבן. שכן משפט עולה באה זכר, כדכתיב 'אם עולה קרבנו זכר תמים יקריבנו'. ומה שלקח מכל מין טהור שבעה זכרים (אע"פ שזכר אחד מספיק לכמה נקבות) כדי להקריב מהם חמש עולות לו ולאשתו ולשלושת בניו, ונשתתירו שניים זכרים לחיות זרע" (חזקוני ז,ב).

⁶ כדאי לעסוק גם בעניין הזהירות מדיבורים שאינם ראויים הנלמדת מפרשתנו. (יתכן שעדיף לדבר על כך לאחר סיום הלימוד על המבול על מנת שלא לקטוע את הרצף): אתם יודעים ילדים שבתורה לא כתוב מהבהמה הטמאה אלא התורה שינתה וכתבה מן הבהמה אשר איננה טהורה למה התורה האריכה כ"כ ובמקום לכתוב 5 אותיות כתבה 13 אותיות? (כדאי להראות על דף את מס' האותיות) ובמיוחד שהתורה מזכירה המון הלכות חשובות כמו דיני שבת בקיצור גדול!?! התורה מלמדת אותנו כמה צריך להיזהר מלומר מילים שאינן נעימות, ולכן התורה משנה ולא כותבת טמאה שהיא מילה פחות נעימה, ומאריכה וכותבת אשר איננה טהורה. וככה אנחנו נלמד להיזהר ולומר אך ורק מילים נעימות וטובות. "אמר רבי יהושע בן לוי לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו, שהרי עיקם הכתוב שמונה אותיות ולא הוציא דבר מגונה מפיו, שנאמר 'מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה' (פסחים ג.)

בגמרא שם מסופר על סיפור שקרה הרבה שנים אחרי הסיפור של נח, בזמן שביהמ"ק כבר היה קיים, וגם ממנו אפשר ללמוד על הזהירות בדיבור: כל שבת היו מחלקים בין כל הכהנים את לחם הפנים, ומכיוון שהיו הרבה כהנים כל אחד קיבל קצת מאוד. אבל אפילו שכל אחד אכל קצת, היה נס וברכה מיוחדת בלחם וכל הכהנים היו שבעים ממה שאכלו. הגמרא מספרת שפעם אחת שמעו הכהנים שיחה בין שלשה כהנים על הכמות שקיבלו מלחם הפנים: אחד אמר שהוא קיבל כ"כ קצת כמו גודל של זית, שני אמר שהוא קיבל כמו גודל של פול, ושלישי אמר שקיבל חתיכה קטנה כ"כ כגודל זנב הלטאה. כששאר הכהנים שמעו את הדברים הם נחרדו, איך יתכן שכהן קדוש שעובד בביהמ"ק מדבר בצורה כ"כ לא נעימה על לחם הפנים המקודש? לומר על דבר קדוש שהוא כמו גודל של זנב? ועוד של לטאה- שהיא חיה טמאה??? הדבר כ"כ הפליא את הכהנים שהם החלו לבדוק האם הוא באמת כהן, ובסוף התברר שהוא לא היה כהן כשר לעבודה והוא בטעות חשב שהוא ראוי. אתם מבינים כמה זה חמור שמדברים בצורה לא נעימה, עד כדי כך

כבר עברו 120 שנה אך ה' עדיין לא מתחיל את המבול, ה' מוסיף עוד שבעה ימים נוספים, אולי אולי ברגע האחרון יחזרו בתשובה. כ"כ ה' רוצה שיתקנו את דרכם ולא ימותו ברשעתם. ולכן ה' אומר לנח שיתחיל את המבול בעוד שבעה ימים ואז הוא יביא את כל החיות. "הרי אני נותן לכם ארכה של שבעה ימים אם ישובו – יִסְלַח להם, ואם לא ישובו, בעוד שבעה ימים אני מוריד מטר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה" (תרגום ליוב"ע ז,ד). "ויהי לשבעת הימים – מלמד שקבע להם הקב"ה זמן לאחר מאה עשרים שנה שמא יעשו תשובה ולא עשו" (אדר"נ לב)

קיום ציווי ה' ע"י נח ותחילת המבול (ז,ה-טז)

דגשים: רחמי ה' גם על החוטאים ורצונו שיחזרו בתשובה.

ובאמת לאחר שעברו שבעה ימים נח עשה ככל אשר ציווה ה' ונכנס אל התיבה "הוא וביתו, והכניס עמו הבהמה והחיה והרמש והעוף" (רד"ק ז,ה) לאחר שהם הגיעו מעצמם עד סמוך לתיבה, "ומאליהן באו שנאמר שניים שניים באו אל נח" (תנחומא נח יב, תו"ש ז,לג). "הם באו מעצמם אל נח אל התיבה, והוא הכניסם אל התיבה כאשר ציווה אלוהים" (רד"ק ז,ט). ולבסוף לאחר שהגיעו כולם ה' עשה ששער התיבה ייסגר⁷ ע"מ שלא ייכנסו מים לתיבה, "ופשוטו של מקרא סגר כנגדו מן המיים" (רש"י ז,טז) "ויסגור ה' בעדו- הגין בעדו שלא נפתח בתיבה אפילו נקב אחד בחוזק הגשמים הרבים שהיו ארבעים יום" (רד"ק ז,טז). ואז בשבעה עשר בחודש השני התחיל המבול.

אתם יודעים ילדים, שאפילו עכשיו כשהמבול כבר צריך להתחיל ה' עדיין מרחם על הרשעים, ובתחילת המבול לא ירד גשם חזק אלא ירדו רק טיפות רגילות כמו גשם רגיל כדי שאולי ברגע האחרון כשיראו את הגשם סוף סוף יחזרו בתשובה, ורק אחרי שה' ראה שהאנשים ממשיכים ונשארים ברשעתם ואין ברירה אלא להחריב את העולם, רק אז התחיל המבול והשטפון הגדול מכל הכיוונים. "ויהי הגשם על הארץ – כשהורידן הורידן ברחמים שאם יחזרו יהיו גשמי ברכה, כשלא חזרו היו למבול" (רש"י ז,יב).

המבול (ז,יז-כד)

דגשים: טוב לבו של נח ודאגתו לכל החיות - עולם חסד יבנה.

המבול התחיל ונבקעו מעיינות תהום - "החלו להבקע ולצאת" כל מעיינות התהום שבעולם זרם זרם אדיר של מים מלמטה, ויחד עמם גם נפתחו ארובות השמיים והחל

שהיה ברור לכהנים שאם הוא מדבר בצורה כזאת כנראה שהוא לא כהן כשר שמתאים לעבודה.

⁷ " (נח) הניח התיבה פתוחה, מתיירא היה שמא לא באו כולם שהרי לא היה מכיר כל מינין שבבריות, וכשבאו כולם: ויסגור ה' בעדו- הפתח נסגר מאליו ע"י הרוח. " (חזקוני ז,טז)

לרדת גשם חזק מאד ללא הפסקה "ולרוב הגשמים אמר ארובות, כאילו נפתחו השמיים ארובות ארובות" (רד"ק ז,יא), והגשם ממשיך כל הזמן ארבעים יום וארבעים לילה⁸.

המים הולכים ומתרבים עד כדי כך שהתיבה כבר מתחילה לצוף מרוב מים, והמים ממשיכים להתגבר יותר ויותר ולהתרבות עוד ועוד "והמים גברו- שנתרבו מאוד, כי לריבוי הגדול יקרא הלשון גבורה ... ויתכן כי טעם ויגברו שהיו באים בשטף ועוקרים האילנות ומפילים הבניינים ... ואם כן יהיה פירוש גברו על הארץ שהיו בגבורתם כולם אף על ההרים הגבוהים ושוטפים אותם" (רמב"ן ז,ט). בהתחלה המים כיסו רק את ההרים הנמוכים, אך המים כל הזמן הלכו והתגברו ונהיו יותר גבוהים ויותר גבוהים עד שכיסו את כל ההרים שבעולם, ואפילו את ההרים הכי גבוהים המים כיסו אותם והוסיפו עליהם עוד גובה של חמש עשרה אמה מלמעלה, עד שכל העולם היה מוצף במים. (את עליית המים כדאי להסביר ע"י הדגמה) .

בהתחלה היו אנשים שעוד חשבו שהם יצליחו לטפס גבוה על ההר ולברוח אך בסוף הכל היה מכוסה ואף אחד לא נשאר חי. "כתוב בהתחלה ויכוסו ההרים ואח"כ יגוע כל בשר לפי שקודם לכן היו אנשי העולם עולים על ההרים" (הרא"ש על התורה, תו"ש ז, ס"ק פח). כל העולם חרב, כולם מתו חיות קטנות וגדולות, עופות, בהמות ושרצים ואפילו האנשים כולם, כולם מתו. "אמר וכל האדם באחרונה, כלומר אפילו האדם שיש לו דעת ותחבולה להשמר מרע, והיה להם להשגב על ההרים הגבוהים לא הועילה להם תחבולתם, כי חמש עשרה אמה מעל ההרים גברו המים". (רד"ק ז,כא). לא נשאר שום בעל חיים בעולם (מלבד דגים), והיחידים שנשארו מכל העולם זה רק נח ובניו ובעלי החיים שהיו עמו בתיבה.⁹

לאחר ארבעים הימים הראשונים (רד"ק ז,כד) שהיה גשם שוטף מלמעלה וזרם אדיר מלמטה, נפסק הגשם הקבוע, אך עדיין המשיכו מידי פעם גשמים, והזרימה מלמטה כלל לא נפסקה אלא המשיכה במשך עוד 150 יום נוספים. "ויגברו המים חמישים ומאת יום- בעבור שנבקעו המעיינות (והם לא הפסיקו אחר ארבעים יום), גם היה גשם יורד יום אחד ופוסק יום אחד" (אבע"ז ז,כד). וכך המים המשיכו רק למלאות את הארץ עוד ועוד, בלא שום חסרון, עד שלאחר 150 יום ה' ברוב רחמיו זכר את "הרצון אשר לו בבריאת העולם..

---

⁸ המבול היה במשך 40 יום ו 40 לילה ומכיוון שהוא התחיל בי"ז בחשון בעיצומו של יום ולא ירד בלילה שלפניו, הספירה נחשבת באופן שהלילה נחשב למחרת היום, וכפשוט לשון הפסוק "ארבעים יום וארבעים לילה". דהיינו שבי"ז ביום ובליל י"ח היו היום והלילה הראשונים וכן הלאה, וכך יוצא שהמבול הסתיים בליל כ"ח כסליו, וביום כ"ח כבר לא ירד גשם. (ראה רש"י ז,יב ו ח,ג ובשפתי חכמים שם אות ל)

⁹ אפשר להוסיף: ילדים, מה אתם חושבים למה מתו כל החיות והבהמות? הרי האדם חטא, אך מה הם אשמים?

למדנו כבר בבריאת העולם שה' ברא את האדם בסוף בגלל שכל העולם נברא בשביל האדם. הכל, הכל, החיות, הצמחים וכל העולם נבראו בשביל האדם, כדי שהוא ישתמש וייהנה מכל הדברים בזמן שהוא עובד את ה' ומקיים את מצוותיו. ועכשיו שהאדם חטא והשתמש בכל הדברים שבעולם לעשות מעשים רעים והאדם צריך למות, אז אין טעם שגם שאר הדברים שבעולם ימשיכו להתקיים. בשביל מה שיחיו החיות והבהמות אם האדם לא משתמש בהם לטובה??? "וימח את כל היקום אשר על פני האדמה- אם אדם חטא בהמה מה חטאת? תנא משום רבי יהושע בן קרחה משל לאדם שעשה חופה לבנו והתקין מכל מיני סעודה. לימים מת בנו, עמד ופיזר את חופתו, אמר: כלום עשיתי אלא בשביל בני, עכשיו שמת חופה למה לי? אף הקב"ה אמר: כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל אדם, עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למה לי?" (סנהדרין קח:)

ורצה הקיום העולם במינין אשר ברא בו, והנה ראה עתה להוציאם שלא יָקְלוּ בתיבה" (רמב"ן ח,א) וה' זכר את נח ואת כל החיות שסובלות בתיבה והפסיק לגמרי את המבול. "וראה כי די היה להם קבול הצער הגדול בתיבה וראה שלא יאריך להם עוד תגבורת המים, אלא שיחסרו מכאן ואילך כמו שגברו." (רד"ק ח,א).

אתם יודעים ילדים שכל הזמן הזה של המבול נח הצדיק כמעט ולא ישן, הוא כל הזמן דאג לחיות וטיפל בהם בלי הפסקה. נח כזה צדיק וכל הזמן הוא לא נח לרגע, טיפל בחיה אחת ואח"כ בשניה ובשלישית וכן הלאה. לזאת הוא נתן מים ולזאת אוכל ובזאת טיפל באיזה פצע שנהיה לה. אתם יודעים שכל חיה יש לה זמן מיוחד שמתאים לארוחה שלה ונח השתדל כל הזמן לדאוג לכל אחת בזמנה וכך יצא שכמעט ולא היה לנח זמן לנוח. "אמר ר' לוי כל אותן שנים עשר חדש לא טעם טעם שינה, לא נח ולא בניו, שהיו זקוקין לזון את הבהמה, החיה והעופות. ר' עקיבא אומר אפילו שבישתין (= ענפים) לפילין וזכוכיות לנעמיות (חיה שזה מאכלה) הכניסו בידן לזון אותן. יש בהמה שאוכלת לשתי שעות בלילה ויש אוכלת לשלושה תדע לך שלא טעמו טעם שינה." (תנחומא נח ט) כזה עולם ה' רוצה שיהיה, זה העולם החדש שה' רוצה שיתחיל מנח ובניו. עולם שכולו מלא בחסד ובהתנהגות טובה ונעימה אפילו לחיות.

הפסקת המבול וירידת המים (ח, א-יד)

דגשים: יציאת נח מהתיבה ע"פ ה' - העולם החדש מתחיל להתנהג ע"פ ציווי ה'.

כמובן שגם בזמן המבול ה' דאג לנח ולכל אשר אתו בתיבה וה' שמר על התיבה שלא יקרה לה שום דבר, אך לבינתיים אין ברירה והמבול צריך להמשיך ולמרות שהדבר לא נעים לנח ולחיות, שהם צריכים להיות כל הזמן במקום אחד בתוך התיבה, ה' ממשיך את המבול כדי שיתחיל עולם חדש בלא חטאים. אך ברגע שהמבול כבר עשה את כל מה שהיה צריך לעשות ומתו כל החוטאים והיקום נמחה, מיד ה' ברחמיו המרובים זכר את נח ואת ההבטחה שהבטיח לו שינצל מן המבול וה' עצר את המבול לגמרי ויותר לא ירד גשם מן השמיים ולא עלו מים מן הארץ. ולאחר שה' הפסיק את המבול ה' עשה שתנשב רוח על המים כדי שהמים יפסיקו לעלות ולהתגבר "ועמד הרוח בפני המים ולא יכלו להתגבר למעלה, ונחו המים מלהתגבר ולעלות... וכאשר נחו ירדו בטבעם." (רד"ק ח,א) והמים החלו לאט לאט לרדת ולחסור עד שבי"ז בסיון (רש"י ח,ד) תחתית התיבה כבר הפסיקה לצוף ונחה על ראש הרי אררט, עדיין ראשי ההרים היו מכוסים במים אבל החלק התחתון של התיבה שהוא נמצא עמוק במים כבר נגע באדמה. והמים המשיכו לחלחל באדמה ולהחסר לאט לאט עד שבי' באב כבר נראו ראשי ההרים.

לאחר 40 יום נוספים¹⁰ נח החליט לנסות ולראות האם הקרקע כבר יבשה ואפשר לצאת מן התיבה. "כי מעת שנראו לנח ראשי ההרים המתין ארבעים יום, כי חשב בלבו שבזמן הזה נראו המגדלים ונגלו האילנות וימצאו העופות להם מנוח באשר תקנינה ופתח החלון

¹⁰ "יש לשאול אם נח ידע יום שפסקו הגשמים למה לא פתח את חלון התיבה מיד אחר שאין גשם יורד, ויש לפרש כי עדיין פחד נח כי בהתרומם גלי המים ושאונום יגיעו המים למעלה ויכנסו בתיבה דרך החלון לפיכך לא פתחו עד שנחה התיבה על ההרים והמתין עוד ארבעים יום ואז ידע כי חסרו המים מלהתרומם ולא פחד שיכנסו בתיבה." (רד"ק ח,ו)

לשלוח העורב". (רמב"ן ח,ה) נח שלח את העורב¹¹ וחשב שכך יוכל לדעת האם כבר יש אפשרות לצאת מן התיבה, שאם העורב יחזור עם אוכל בפיו סימן שכבר ישנם דברים שאינם מכוסים במים על פני האדמה, אם הוא לא יחזור סימן שהוא מצא מקום לנוח בו, ואם הוא יחזור בלא כלום כנראה שעדיין כל העצים והצמחים מכוסים במים. נח שלח את העורב דרך חלון התיבה שיבדוק את המצב אך העורב לא הלך כלל לבדוק והוא הסתובב כל הזמן סביב התיבה ומידי פעם חזר שוב למקומו בתיבה, יצא וחזר יצא וחזר וכך הוא המשיך לעשות כל הזמן עד שהמים יבשו לגמרי. "הולך ומקיף סביבות התיבה ולא הלך בשליחותו" (רש"י ח,ז) "ושלחו ולא הביא דבר בפיו וראה יוצא יצוא ושוב ולא הכיר ממנו דבר כי היה נכנס בקינו ויוצא לראות אם ימצא מקום לשכנו ושב לקינו וזה עשה עד יבושת המים." (רד"ק ח,ז)

מאחר ונח ראה שהעורב לא בודק באמת, שאיננו מתרחק ואיננו מקיים את תפקידו. נח החליט לשלוח בפעם הבאה את היונה שהיא תבדוק ותראה האם האדמה כבר יבשה. ולאחר שעבר שבוע (רש"י ח,ח) נח שלח את היונה, והיונה עפה למרחוק לחפש מקום שעליו תוכל להניח את רגליה, אך היא לא מצאה וחזרה אחרי כמה זמן בחזרה לחלון התיבה. נח עמד שם וחיכה וכשראה שהיונה חוזרת הבין שכנראה עדיין הכל מכוסה במים, שהרי "אילו מצאה מנוח לא היתה חוזרת". (בראשית רבה לג,ח) והוא שלח את ידו מבעד לחלון והכניס אותה פנימה לתיבה.

נח חיכה עוד שבעה ימים נוספים ולאחריהם שב ושלח את היונה מן החלון, נח קיווה מאוד שסוף סוף היונה לא תשוב וזה סימן שהמים כבר ירדו, "היה נח עומד בתפילה ואומר ריבון כל העולמים הוציאני מן המסגר הזה כי עיפה נפשי". (תו"ש ח,לט) היונה יצאה לדרכה וחזרה לקראת הערב. והנה מה נח רואה בתוך פיה? עלה של עץ זית! איזה נפלא זה סימן שהמים כבר נמוכים מגובה העצים! עוד מעט והמים ירדו עוד והאדמה כבר לגמרי תהיה בלי מים. נח מבין מהסימן של היונה שהמים כבר התמעטו מאוד (כי קלו המים- מעטו, כי הדבר המועט הוא קל מהמרובה. רד"ק ח,יא) ולכן הוא מנסה לאחר שבוע לשלח שוב את היונה, והיונה יוצאת שוב מבעד לחלון התיבה והפעם היא לא שבה עוד אל התיבה. "אז ידע נח כי חרבו פני האדמה והיונה מצאה מנוח בארץ ובעצים הרבה לפיכך לא שבה אליו". (רד"ק ח,יב)

לאחר שנח הבין בא' בתשרי שהאדמה כבר בלא מים, הוא הוריד את המכסה-הגג של התיבה (אונקלוס ח,יג) ע"י שפירק את הקרשים שהיו למעלה ע"מ שיכנס אויר נעים ואור, ואז הוא גם יכל להסתכל בעצמו ולראות סוף סוף את האדמה, והוא ראה שבאמת כבר אין מים על האדמה, אך האדמה עדיין לא יבשה לגמרי רק החלק העליון שלה יבש אך בפנים עדיין האדמה רטובה. "חרבו- נעשה כמין טיט, שקרמו פניה של מעלה – כי הפנים חרבו ותחתיהם טיט ואינה ראויה ללכת עליה" (רש"י ורד"ק ח,יג) "לכן לא תוכל הרגל לדרוך על הארץ שהיא רכה כי פניה חרבו לבדם". (אבע"ז ח,יג). ולאחר כחודשיים נוספים בכ"ז בחשוון הארץ כבר יבשה לגמרי והכל חזר להיות כמו לפני המבול.

ילדים, מה אתם חושבים, מדוע נח לא יוצא מן התיבה? הרי הוא כבר כ"כ רצה לצאת, ובשביל זה הוא שלח את היונה כדי לדעת מתי הכל יבש והוא יוכל לצאת, אז למה הוא מחכה? ואפילו אם נשאר עדיין קצת בוך, עדיף לצאת כבר מאשר להישאר כל הזמן

---

¹¹ "למה שלח את העורב? אמר: העורב אוכל בשר וימצא נבלות האדם והבהמה, ואם יחסרו כ"כ המים שימצא נבלות שהם מושלכות יביא בפיו שום בשר ונדע כי חסרו המים."

באותו מקום בין קירות התיבה! הרי נח נמצא בתיבה כבר שנה שלמה, למה הוא לא יוצא? אתם יודעים למה, כי נח מחכה לשמוע שה' מצווה אותו לצאת, ה' אמר לו מתי להיכנס וה' יאמר לו מתי לצאת. נח יודע למה העולם חרב במבול בגלל שאנשים לא שמעו בקול ה', ולכן עכשיו כשמתחיל העולם מחדש נח רוצה שכולם ידעו שעושים הכל רק לפי מה שה' מצווה. הבנים של נח אומרים לו שכבר אפשר לצאת אך הוא לא מסכים בשום פנים ואופן, ואומר להם בצורה ברורה והחלטית - אנחנו מחכים שה' יצווה ורק אז נצא! "כיון שיבשה הארץ ונחה התיבה, אמרו לו בניו נצא מכאן. אמר להם: ח"ו ברשותו של הקב"ה נכנסנו וברשותו אנו יוצאים. וכיון ששמע הקב"ה כך מיד 'וידבר אלוקים אל נח צא מן התיבה.' " (תו"ש ח, טד)

יציאת נח מהתיבה, הקרבת הקרבן והברית (ח, טז – ט, ט)

דגשים: א. חובת ההודאה לה' ב. אהבת ה' את העולם והבטחתו שלא יחזור להיחרב.

כשהגיע הזמן הראוי לצאת נח שומע קול של נבואה, וה' מצווה אותו שיצא מהתיבה יחד עם כל משפחתו, ויוציאו יחד עמם את כל החיות והבהמות, העופות והרמשים וכל בעלי החיים שהיו עמו בתיבה. וה' מצווה את כולם שיפרו וירבו ושיולידו הרבה ילדים שהרי עכשיו אין כמעט אנשים וחיות בארץ, רק מה שהיה בתיבה ולכן ה' מצווה על כולם שיתרבו כמה שיותר. "לפי שהיו מעטים היוצאים מן התיבה אמר הא-ל שישרצו ויפרו וירבו לרוב." (רד"ק ח, יז) וכולם יצאו מן התיבה כדבר ה'.

אתם יודעים ילדים, מה הדבר הראשון שנח עשה בצאתו מן התיבה? נח בנה מיד מזבח כדי להקריב עליו קרבנות ולהודות לה' על כל הטובה הגדולה שעשה עמו ועם העולם כולו שלא החריב את העולם לגמרי אלא השאיר קצת מכל מין שיהיה אפשר להתחיל מחדש "ויעל עולות – כדרך יורדי הים באניות, כדכתיב ויזבחו זבחי תודה. גם זה שעמד בצער גדול והעולם אבד והוא נמלט". (חזקוני ח, כ). ונח הקריב קרבנות מן החיות הטהורות שהוכנסו לתיבה שחשב שכנראה בכוונה ה' ציוה אותו להביא יותר בהמות טהורות לתיבה כדי שיהיו מספיק בהמות גם בכדי להקריב. "ויבן נח מזבח לה' – ויבן כתיב אמר מפני מה ציוני הקב"ה וריבה בטהורים יותר מן הטמאים אלא להקריב מהן קרבן " (בראשית רבה לד) " ישב נח ודרש בלבו אמר הקב"ה הצילני ממי המבול והוציאני מן המסגר ההוא ואיני חייב להקריב לפניו קרבן ועולות? מיד הביא נח ממין בהמה טהורה, שור וכבש ועז. וממין עוף טהור תורים ובני יונה " (פרדר"א כג, תו"ש ח, פד).

וקרבן זה התקבל ברצון לפני ה', וה', מרוב אהבתו ושמחתו בקרבנות אלו ובכך שהנה מתחיל עולם חדש, עולם שכולו מלא רצון לעשות את דבר ה' ולא לחטוא ח"ו, אמר שיותר הוא לא יוסיף לעשות מבול ולא יעניש עוד את כל הבריאה כולה בגלל האדם. ומעכשיו כל הזמן ימשיכו כל זמני השנה בצורה רגילה: זמני הקור והחום, הקיץ והחורף, הזריעה והקצירה והימים והלילות לא יפסיקו לא כמו שהיה בזמן המבול שהכל התבלגן "ששבתו כל ימות המבול שלא שימשו המזלות ולא ניכר בין יום ובין לילה" (רש"י ח, כב).

וה' בירך את נח ואת בניו שיזכו לפרות ולרבות שיהיו להם הרבה צאצאים והם ימלאו את הארץ, ושהאדם ישלוט על כל החיות, העופות והדגים. וה' אמר לנח שמעכשיו מותר לו ולבניו ולכל בני האדם לאכול בהמות וחיות, בשונה ממה שהיה מאז אדם הראשון ועד

עכשיו שהיה מותר לכולם לאכול רק ירקות ולא בעלי חיים, מעכשיו כולם מותרים באכילת בשר. אבל בדבר אחד צריך להיזהר שלא לאכול אבר מן החי, קודם צריך להרוג את הבהמה ורק אח"כ מותר לאכול ממנה. וה' מצוה ומזהיר את נח ואת בניו שיהרו מאוד מאוד לא לחזור ולחטוא ח"ו בחטא שפיכות דמים ולא להרוג איש את רעהו.

ולאחר שה' אמר לנח ולבניו את הדברים, ה' אמר להם שהוא כורת עמם ברית (= החלטה קבועה לתמיד) אתם ועם כל הדורות הבאים שיוולדו מהם, ועם כל בעלי החיים למיניהם. שלא יהיה לעולם עוד מבול בארץ. וה' הראה להם סימן שבכל פעם שהאנשים יחטאו ויהיה צורך במבול, ה' יעשה את הסימן הזה והוא יראה שאע"פ שאמור להיות מבול לא יהיה, אלא יהיה רק את הסימן, שיזכיר את הברית הקבועה שה' הבטיח לעולם שלא יהיה מבול. אתם יודעים מה היה הסימן? הסימן היה קשת, ומאז בכל פעם שצריך להיות ח"ו מבול בגלל החטאים של האנשים, לא יהיה מבול אלא ה' יעשה שתראה קשת בענן וזה יהיה לזיכרון שלא יהיה מבול. ואתם יודעים ילדים שבאמת כשרואים קשת זה סימן לא כ"כ טוב, שזה סימן שהאנשים חוטאים והעולם היה צריך ח"ו להיחרב לולא הבטחת ה'. "ויאמר אלוקים לנח זאת אות הברית – ועליך ועל כיוצא בך להתעורר בהראותה, ולהעיר בני הדור לשוב להשכיל להיטיב " (ספורנו ח, יח).

מעשה נח וצניעותו של שם (ט, כ- כט)

דגשים: א. זהירות מלהסתכל בדבר שאיננו צנוע ב. לא להיסחף אחרי אנשים שמציעים עצות רעות¹².

לאחר שנח הקריב קרבנות וה' כרת עמו את הברית עם סימן הקשת, נח התחיל ליישב את האדמה – לבנות ולנטוע. אתם יודעים מה הדבר הראשון שנח נטע? כרם של גפנים, אתם יודעים שזה לא היה כ"כ טוב, נח היה צריך לבחור עץ אחר שבו יתחיל את הנטיעות הראשונות שאחר המבול. למה? כי מגפן יכולים לצאת גם כל מיני דברים לא כ"כ טובים, שהרי מענבים עושים יין ויש אנשים שסתם משתכרים מיין, ועושים אח"כ כשהם שיכורים כל מיני דברים לא טובים. ולכן היה עדיף שנח יבחר לנטוע איזה סוג של עץ אחר בהתחלה. " ויחל נח – מהו ויחל שנעשה חולין " (תנחומא ישן נח סד) "ויחל נח איש האדמה – נתחלל ונעשה חולין למה וייטע כרם? לא היה לו ליטע דבר אחר של תקנה?" (בראשית רבה לו, ג). אך זה מה שנח בחר ובאמת יצא מזה דבר לא טוב בסוף. ואתם יודעים ילדים שלפעמים אדם לא נזהר ממה שהוא קטן שאיננו טוב בהתחלה ואח"כ מהדבר

¹² בספר שמירת הלשון לבעל החפץ חיים (עשין ב') כותב עניין נוסף הנלמד מפרשתנו: " ... מצוות עשה ואהבת לרעך כמוך ... שנצטוונו בזה לחוס על כבוד חברו ולספר בשבחו כמו שהוא חושש על כבוד עצמו ... ולא לחינם כתבה לנו התורה מעשה דנח: וישת וישכר ויתגל וגו' וירא חם וגו' ושם ויפת כיסו את ערוות אביהם, וגם סיפרה לנו התורה את הברכה שברכם נח ונתקיימה לבסוף, להראות לנו את גדולת המידה הזאת שצריך האדם לחפות על גנות חברו בכל כוחו כמו על של עצמו"

וברד"ק (ט, כ) מביא שני עניינים אחרים הנלמדים מפרשתנו: "האחד למה היה כנען וזרעו מקוללים כמו שראינו שהאבות היו מואסים ומרוחקים מאוד מלהתחתן עמהן כמו שציווה אברהם לעבדו, ויצחק ורבקה את יעקב ... ועוד היה הסיפור הזה להזהיר על משתה היין ושלא לשגות בו כי הוא מפסיד הדעת"

הקטן הזה יכולים להמשיך ולצאת הרבה דברים לא טובים בסוף, וזה עוד סיבה שבגללה צריך להיזהר אפילו מדבר קטן מאוד של חטא, שלא יצמחו ממנו ח"ו דברים אחרים. "התחיל בפועל בלתי נאות ולכן נמשכו מזה מעשים אשר לא יעשו. כי אמנם מעט מן הקלקול בהתחלה יסבב הרבה ממנו בסוף, כמו שיקרה בחכמות מהטעות בהתחלה." (ספורנו ט, כ)

לאחר שהכרם של נח גדלה וכבר הצמיחה ענבים, נח בצר מן הענבים ועשה מהם יין ושתה ממנו, כמובן שמותר לשתות יין אך צריך לשתות ממנו קצת ואז זה משמח ולא גורם להשתכר ולעשות שטויות, אבל אם שותים הרבה מאוד זה יכול לגרום לאדם לעשות שטויות ח"ו, אדם כשהוא שיכור מאוד יכול להתנהג לפעמים כמו אדם משוגע ולא לשים לב בכלל למה שהוא עושה ואיך שהוא מתנהג. נח ישב באהלו ו"שתה שלא במידה ונתבזה" (בראשית רבה ל"ו, ד) ומרוב ששתה כבר לא שם לב למה שקורה אתו והוריד את חלוקו וכך הסתובב באהלו בלא בגדים, מסכן, הוא לא הרגיש בכלל שהוא הולך בצורה כזאת לא נעימה. חם, הבן של נח, עבר ליד האוהל של אביו וראה מהפתח את אבא שלו בצורה כזאת. מה הוא היה צריך לעשות? דבר ראשון לא להסתכל, אם רואים משהו לא טוב מיד לא מסתכלים! מזיזים את הראש שיסתכל לכיוון אחר. ודבר שני שהוא היה צריך לעשות זה לנסות להציל את אבא שלו שלא יהיה בכזאת צורה לא נעימה, אולי לכסות את הפתח או משהו אחר. אבל חם הרשע עשה בדיוק הפוך הוא המשיך להסתכל, ועוד יותר חמור שהוא רץ לקרוא לאחיו שם ויפת, שהסתובבו ברחובות שבחוץ (אונקלוס ט, כב) באותו זמן, שגם הם יבואו לראות, נורא ואיום! "נכנס חם ומצא ערות אביו ולא שם על ליבו מצות כיבוד אב ויצא והגיד לשני אחיו בשוק כמשחק באביו" (פרדר"א כג. תו"ש ט, קמ).

מה אתם חושבים ילדים שם הצדיק יקשיב לחם ויבוא גם הוא לראות? כמובן שלא, שם הצדיק בשום פנים ואופן לא יגרר אחרי כל מיני הצעות לא טובות. שם לא חשב אפילו שניה אחת לעשות ח"ו מעשה כזה נורא, הוא מיד הזדרז ודיבר עם אחיו יפת ואמר לו בא מהר נלך ונדאג לכסות את אבא "היו זריזים לכבוד אביהם לכסות ערותו, ועוד עשו בענין שלא יראוהו כלל" (רד"ק ט, כב) שם לקח בזריזות שמלה-חלוק שבו יוכלו להלביש את אביהם ואמר ליפת שיחזיק אותה בצד השני "ויקחו לא נאמר אלא ויקח מלמד ששם נתחזק תחילה במצוות" (תנחומא נח טו, תו"ש ט, קלח) ושניהם החזיקו את השמלה כשהיא מונחת קצת על השכם שלהם בקצותיה, וכשהם הגיעו סמוך לפתח הסתובבו שניהם שגבם יהיה לכיוון האהל והפנים כלפי חוץ כדי שח"ו לא יראו בטעות את אביהם כשהוא עדיין מגולה, וכ"כ נזהרו שלא לראות "שנתנו ידיהם על פניהם והיו מהלכין לאחוריהם ונהגו בו כבוד כמורא האב על הבן" (בראשית רבה לו, ו). וכך הלכו שניהם לאט לאט בזהירות אחורנית עד שהרגישו שהם כבר עומדים סמוך לאביהם, ואז הם רצו לכסותו וכדי להלבישו בשמלה הם היו צריכים קצת להסתובב לכיוון שלו, וכדי שח"ו לא יראו שום דבר הם התאמצו שהפנים שלהם יהיו מכוונים לכיוון השני ורק את הגוף הם סובבו קצת לכיוון אביהם וכך הם עטפו אותו בשמלה "גם בפועל הכיסוי שהיה קצת הכרח לפנות אליו לא פנו שלא לראות ויהיה נוסף עליהם עצבון" (ספורנו ט, כג) "ופניהם אחורנית – למה נאמר פעם שניה? מלמד שכשקירבו אצלו והוכרחו להפוך עצמם לכסותו, הפכו פניהם אחורנית." (רש"י ט, כג) ורק לאחר שכיסו אותו לגמרי הם יכלו להסתכל עליו.

כשנח התפכח והתעורר משיכרותו נודע לו כל מה שקרה בזמן שהיה שיכור איך התנהגו שם ויפת ואיך התנהג חם, וכששמע את מעשה חם החליט לקללו, מכיון שאיש כזה בניו

אינם ראויים להיות מלכים ומנהיגים ולכן אמר שכנען¹³-בנו של חם וכל משפחתו יהיו תמיד עם של עבדים. ונח בירך את ה' שהוא אלוקי שם שמדרכיו למד שם איך לנהוג ולכן שם יהיה המנהיג וכנען יהיה עבד שלו "ברוך ה' אלוקי שם שעשהו צדיק ולכן יהיה כנען עבד שלו". (תרגום ליוב"ע ט, כו). ונח המשיך ובירך גם את יפת שה' "ירחיב את גבולו וברכתו, אעפ"כ משכן כבודו לא יהיה אלא באהלי שם. והוא רמז לישראל שהיו מזרע שם ושכן כבוד האל ביניהם" (רד"ק ט, כז). וכנען יהיה עבד גם לבני יפת. "על דרך הפשט קיללו במידה כנגד מידה, ולא די שלא כיסה אותו אלא שהגיד בחוץ, כלומר שלעג. ודבר ידוע כי העבד נבזה ועל כן קיללו בעבדות שיהיה כל ימיו נבזה תחת שביזה את אביו. ושם יפת אשר כיסו ערות אביהם וישימו את השמלה על שכם שניהם דרך כבוד, קבע להם הקב"ה שכרם מידה כנגד מידה: ישראל שקיבלו את התורה שהם מבני שם זכו למצות ציצית..." (רבנו בחיי ט, כה). ונח הצדיק המשיך לחיות עוד 350 שנה אחר המבול ובסה"כ כל ימי נח היו 950 שנה עד שמת.

תולדות נח – שבעים אומות העולם (פרק י')

דגשים: עיקר הבריאה - אברהם אבינו ועם ישראל

התורה ממשיכה ומספרת לנו בקיצור את התולדות – הילדים שנולדו מנח¹⁴, התורה לא מאריכה הרבה בכל המקרים שקרו להם והיא מזכירה רק את השמות של הבנים של נח, הבנים שנולדו להם והנכדים שלהם. למה? כי זה לא כ"כ חשוב מה קרה לכל מיני עמים של גויים, העיקר זה מה שהיה עם עם ישראל שהוא העם העיקרי והחשוב ולכן רק כשהתורה תגיע לספר על אברהם אבינו היא תאריך מאוד לספר כל פרט ופרט מחייו¹⁵. ולכן גם התורה מספרת בהתחלה על הבנים שנולדו ליפת ולחם אע"פ שאינם הבנים הגדולים, ורק אח"כ היא כותבת את הבנים של שם. כדי שמיד מבניו של שם נוכל להמשיך בצאצאיו לפי הסדר, עד אברהם אבינו. "זכר שם באחרונה לפי שהיה עתיד לזכור סיפור ענין האבות שהיו מזרע שם" (רד"ק י, כא).

---

¹³ "חם חטא וכנען נתקלל? אתמהא! ... ר' יהודה אומר לפי שכתוב ויברך אלוקים את נח ואת בניו ואין קללה הנה במקום ברכה לפיכך ויאמר ארור כנען. רבי נחמיה אמר כנען ראה והגיד לחם לפיכך תולין את הקללה במקולל" (בראשית רבה לו, ז).

¹⁴ " וסיפר הכתוב כל אלה כי רצה להודיע יחוס אברהם משם, ותולדות חם להודיע העמים שזכה אברהם בארצם (כנען, יבוס, אמורי וכו') בעוון אבותם ... ועוד להודיע חסדי ה' ושמרו הברית לנח כי לא כילה אותם. והרב אמר במורה הנבוכים כי זה יאמת לשומעים חידוש העולם, וגם זה אמת כי אברהם אבינו יצווה את בניו ואת ביתו אחריו, ויעיד להם על נח ובניו שראו המבול והיו בתיבה, והנה הוא עד מפי עד בענין כל המבול ועד רביעי על יצירה, כי נח ראה אביו שראה אדם הראשון. ויצחק ויעקב ראו שם העד במבול." (רמב"ן י, ה).

¹⁵ " ודע כי כל האריכות הזה שהאריך הכתוב ... להודיע שאין הכוונה והבחירה בשבעים אומות ובשאר התולדות כי אם להוציא מהם הסגולה הנבחרת: אברהם וזרעו. וכבר הביאו רבותינו משל על העניין הזה, אמרו: משל למה הדבר דומה? לאדם שאבדה לו מרגלית בין החול ומביא כברה וכובר כל החול עד שמצא המרגלית, כיון שמצא המרגלית משליך את החול. ובא המשל לומר שכשם שאין הכוונה בו בחול שהוא המרובה כי אם במרגלית היחידה, כך אין תכלית הכוונה בריבוי העו"ג האלה כי אם בעם הקודש היוצא מהם, הוא זרע אברהם. וזהו שאמרו רז"ל: מחשבתן של ישראל קדמה, וכבר ידעת כי תחילת המחשבה סוף המעשה." (רבנו בחיי י, א).

התורה מזכירה כל מיני שמות של גויים שנולדו: מדי, יון, כוש, מצריים וכנען ועוד ועוד. והתורה מספרת על אחד מהנולדים שקראו לו נמרוד והוא היה רשע גדול וגיבור גדול, כזה גיבור שהצליח לכבוש כל מיני מדינות "כי הוא החל להיות מושל בגבורתו על האנשים, והוא המולך תחילה כי עד ימיו לא היו מלחמות ולא מלך מלך. וגבר תחילה על אנשי בבל עד שמלך עליהם, ואחר כן יצא אל אשור ועשה כרצונו והגדיל ובנה שם ערים בצורות בתקפו ובגבורתו. " (רמב"ן י, ט) וברשעתו הוא מרד בה', כשמו נמרוד, ולא רק שמרד בעצמו אלא שגם המריד אחרים "צד דעתן של בריות בפיו ומטען למרוד במקום" (רש"י י, ט). ובהמשך נלמד בעז"ה על דור הפלגה שחטאו בע"ז ומרדו בה', ונמרוד הרשע היה זה שהתחיל בכך "להמריד כל העולם על הקב"ה בעצת דור הפלגה" (רש"י י, ח). נמרוד הרשע היה גיבור גדול לא רק לנצח אנשים אלא גם בעל גבורה מיוחדת בצידת חיות "שהתגבר ג"כ על החיות הרעות לצוד אותם בגבורתו ובתחבולותיו עד שתמהו בני אדם עליו איך יכול עליהם, עד שהיה משל בפי האנשים כי כשהיו רואים באותו זמן או בזמנים הבאים אדם מתגבר על החיות הרעות היו אומרים עליו זהו כנמרוד גיבור ציד לפני ה'. ופירוש לפני ה' הוא הגדלת הגבורה כי כן מנהג הלשון כשמגדיל הדבר סומך אותו לאל ". (רד"ק י, ט) "לפני ה' – גיבור מאוד, כעניין 'עיר גדולה לאלוקים' (ספורנו י, ט).

ומכל הצאצאים הללו של נח, מכל אחד מהם יצא בסוף עם שלם. שלכל אחד נולדו מלא בנים ובנות ונכדים ונכדות, והם נהיו בהמשך הזמן (לאחר שנפלגה הארץ כמו שנלמד בפרק הבא) לעם. וכך מכל בן יצא עם אחר כגון העם של הארמיים, היונים, היבוסיים והכושיים והכנענים וכו' וכו'. בהתחלה כולם גרו במקום אחד והיו כולם כעם אחד ענק, ובהמשך בדור הפלגה התחלקו ונפרדו כל הבנים הללו ומכל אחד נהיה עם בפני עצמו "נתבלבלו הלשונות ונפוצו מן הבקעה ונתפלגו בכל העולם". (רש"י י, כה) "בפרשה זו תמצא שבעים בנים ... והם ראשי משפחות שמהם יצאו שבעים אומות לשבעים לשון" (חזקוני י, לב). "מן הכתוב הזה תמצא שבעים איש בכיוון (= בדיוק) ... כולן תולדות של נח ... ומכאן יש ללמוד כי שבעים אומות יש בעולם." (רבנו בחיי י, א)

דור הפלגה (יא, א-ט)

דגשים: זהירות מהתחברות לחברה רעה

בזמן שלאחר דור המבול, הלכו והתרבו הצאצאים ונהיו יותר ויותר אנשים בעולם, לכל האנשים בזמן הזה היתה אותה שפה, כולם גרו במקום אחד "ולפי שהיו כולם מדברים שפה אחת היו יותר קרובים להיותם בהסכמה אחת" - כולם הסכימו ביחד על אותו דבר, "ודברים אחדים – הסכמה אחת היתה להם" (רד"ק יא, א), "באו בעצה אחת" (רש"י יא, א). זה יכול להיות דבר נפלא שכולם מחליטים ביחד, יכולים לעשות המון מעשים טובים ביחד, אך לצערנו האנשים באותו זמן השתמשו בחברות הזאת לעשות משהו מאוד לא טוב. כמה חבל, במקום להשתמש בכח הזה לטובה השתמשו בו לרעה ויצא מזה דבר נורא ובסוף גם נענשו בגלל זה.

מכיון שכל האנשים היו במקום אחד באותו זמן הם חיפשו מקום גדול שיכיל את כולם, ולכן הלכו לשנער ששם יש בקעה – מקום מישורי גדול (אבע"ז יא, ב) שיספיק לכולם.

"התכנסו כל אומות העולם לראות איזה בקעה מחזקת להם ובסוף מצאו." (בראשית רבה לח,ו) וכשהגיעו לשם התחילו לחשוב ולדבר זה עם זה על רעיון לבנות עיר גדולה שבה יגורו כולם תמיד ביחד ולא יבנו הרבה ערים ויתפזרו כל אחד במקום אחר. ובתוך העיר יבנו מגדל גבוה מאוד שמגיע "עד השמיים" - "וראשו בשמיים – גבוה הרבה ... כי יש שמיים משמשין לשון אויר: 'אשר תעוף בשמיים' ובלשון משנה: 'מן הארץ עד שמי קורה' " והמגדל הענק הזה ישמש כפסל גדול שאליו כל העולם ישתחוה. "תניא ר' נתן אומר כולם לשם ע"ז נתכוונו" (סנהדרין קח.) "ובבראשית רבה לשם ע"ז נתכוונו, אמרו לא כל הימנו שיברור לו את העליונים בואו ונעשה עמו מלחמה ... וזה אינו כמשמעו כי לא היו טיפשים לעשות מלחמה ממש, אלא המלחמה הזאת באמונה היתה לעבוד זולתו " (רד"ק יא,א). "ויאמרו הבה נבנה לנו עיר – זאת היתה עצת שרי הדור להמליך את נמרוד על כל המין האנושי. נעשה לנו שם – עבודה זרה שתהיה במגדל ויצא בכל המין האנושי שם גובה מקומה וגודל עירה, באופן שתחשב אלוהי האלוהים אצל כל בני האדם ואליה ידרשו כולם" (ספורנו יא,ד).

וכדי לבנות את המגדל התחילו להכין לבנים במקום אבנים, מכיון שבארץ שנער אין סלעים אלא רק אדמה. את הלבנים הכינו מטיט עשוי מאדמה ומקש ולאחר שערבבו אותם ביחד, שמו אותם בתוך תבניות שיצא להם לבנים מרובעות, ואת הלבנים הללו חממו באש בכדי שיהיו לבנים חזקות וטובות ולא סתם בוך, "והנה שרפו הלבנים עד שעמדו וזהו הבניין התקיף שלא ימס במים ולא באש " (אבע"ז יא,ג). את הלבנים שיצאו חיברו זו לזו ע"י טיט העשוי מחמר "והחמר – תחת טיט" (אבע"ז יא,ג) ובחמר גם השתמשו "לטוח הקיר." (רש"י יא,ג) "והיתה להם הלבנה לבניין במקום אבן כי אין אבנים בבבל, והחמר היה להם לחומר – החמר הוא טיט מגובל עפר במים, וחומר הוא המגובל מסייד ומחול במים, ושם לא היו להם אבנים שיהיו שורפין (לעשות) לסייד, והיה להם לבניינם החמר במקום החומר." (רד"ק יא,ג) וכך הם התחילו לבנות את המגדל גבוה גבוה ותכננו שכך כל העולם יעבדו לאותו פסל.

כשה' ראה שמכל ההתחברות הזאת של כולם יחד יוצא רק רע, ובמקום שיעשו דברים טובים כולם מתכננים כזה דבר נורא, ואפילו שה' נתן להם אפשרות לחזור בתשובה¹⁶ הם לא חוזרים, ה' החליט שיהיה יותר טוב לפרק את החבורה הזאת. "ויאמר ה' הן עם אחד ושפה אחת – כל טובה זו יש עמהן שעם אחד הם ושפה אחת לכולם, ודבר זה החלו לעשות... " (רש"י יא,ו) ואם ימשיכו לדבר כולם באותה שפה הם יוכלו להמשיך את כל התכנונים הרעים שתכננו. ולכן ה' ראה שאין ברירה אלא לפרק ולבלבל את החבורה הזאת, שה' יעשה שיפסיקו לדבר באותה שפה וכך כל אחד לא יבין את שפת חברו, ויהיו מוכרחים להיפרד ולהתחלק לעמים שונים וממילא יתבטל הרעיון שכולם יעבדו לאותו פסל ענק. כ"כ חבל, תחשבו מה זה, כל העולם כולו ביחד חבורה אחת – מלא מלא אנשים! הם היו יכולים להיות כזאת חבורה נפלאה שמשתמשת בכח שלה לעשות המון מעשים טובים, אך לצערנו הם השתמשו בכח שלהם בצורה לא טובה ולכן לא היתה ברירה אלא לפזר אותם.

"כי אמנם הביטול המפר עצת גויים ומניא מחשבות הוא המחלוקת הקורה ביניהם, אם לסיבת הדתות ואם לסיבת הלשונות. והנה אלה היו עם אחד בעניין הדת... ועם זה היו כולם מסכימים בלשון ... אם כן אין מונע להם מהשלים כוונתם, ותהיה אותה עבודה זרה

¹⁶ "ועתה לא יבצר וגו' – אמר ר' אבא בר כהנא מלמד שפתח להן הקב"ה פתח של תשובה, שנאמר 'ועתה' אין ועתה אלא תשובה..." (בראשית רבה לח,ט)

אשר יבחרו כללית לכל מין האדם, ולא יפנה אחד מהם לדעת את הבורא יתברך ולהבין כי יוצר הכל הוא. והיפך זה יקרה כשתהיה מחלוקת בין האומות בעניין אלוהי הניכר (שלכל אחת יש אלוה אחר) כי כל אחת מהנה תחשוב שיש אלוקי האלוהים, שכל האלוהות מסכימים לדעתו." (ספורנו יא,ו)

וכדי שהם יפרדו ה' עשה שפתאום כל איש ידבר בשפה אחרת מחברו, עד עכשיו כולם דיברו באותה שפה ועכשיו כל קבוצה מדברת בשפה אחרת, קבוצה אחת התחילה לדבר בארמית ושניה ביונית, שלישית בערבית ורביעית בכנענית וכן הלאה, ואף קבוצה לא הבינה את שפת חברתה. וכשכל קבוצה לא יכלה לדבר עם חברותיה כבר לא היה להם טעם להישאר ביחד באותו מקום שבכל מקרה אינם מבינים זה את זה ואינם יכולים לעשות שום דבר ביחד. "כי כיון שלא הבינו איש לשון חברו בטלה הסכמתם ולא יכלו לבנות והלכו כל כת מהם שהיו בלשון אחד לצד אחר, וישבו העולם ממזרח שמש ועד מבוא מעט מעט כמו שהיו הולכים ורבים." (רד"ק יא,ח) וכך התפזרו כולם בכל קצות הארץ והפסיקו לבנות את העיר בגודל שתכננו מכיון שנשאר שם רק קצת מאוד אנשים "בנו אותה קטנה ממה שהחלו אותה, כי כת אחת מהם נשאה שם... ואותה שבנו קראו שמה בבל כי שם בלל ה' שפת כל הארץ, ומשם נחלקו הלשונות ובעודם שם ביחד היו בלולים ומתערבים ... ולפי ששם היה הבלבול קרא שם העיר בבל ... והיה לו לומר בלל מן בבל, מהו בבל? אלא שהמילה מורכבת משתי מילות לפרש בה יותר העניין, כי עניינה בא בל – כלומר בא להם הבלבול מן השמיים." (רד"ק יא, ח-ט)

עשרת הדורות משם ועד אברהם אבינו (יא,י-כה)

דגשים: עיקר הבריאה – אברהם אבינו ועמ"י

התורה מספרת לנו עכשיו בקיצור נמרץ את כל הסדר של הדורות –מי נולד ממי משם ועד אברהם אבינו. התורה לא מספרת לנו את כל מה שקרה לאנשים האלו מכיון שזה לא חשוב לנו לדעת מה שהם עשו, מה שמעניין וחשוב לנו לדעת זה מה שקרה בסוף עם האיש החשוב והצדיק – אברהם אבינו שממנו יצא עמ"י. ולכן התורה כותבת רק את השמות של האבא והסבא רבה של אברהם אבינו וכל האבות שלהם. ועל כל אחד התורה כותבת כמה שנים הוא חי. הסדר של הדורות הוא שנח שלמדנו עליו הוליד את שם, ושם הוליד את ארפכשד וההמשך: שלח, עבר, פלג, רעו, שרוג, נחור, תרח. ותרח כשהיה בן שבעים הוליד את אברהם אבינו ואת אחיו: נחור והרן.

אברהם אבינו (יא, כו- לב)

דגשים: עבודת ה' הגדולה של אברהם אבינו – המלחמה ברשעות עבודת הפסלים והצבת בניין חיים נגדי המואר מטוב ה' וגילוי חסדו בעולם.

הקדמה: בפסוקים אלו אנו נפגשים לראשונה עם אברהם אבינו בחייו ה"פשוטים" כביכול, אנו עוסקים בחלק החיים שעד הציווי האלוקי המופלא: לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך, ציווי שנצטוו בו בגיל שבעים וחמש. מה קדם לציווי? מיהו אברהם אבינו הזוכה "פתאום" לגילוי נבואה ולשליחות אלוקית? ודאי שקדמו לצו זה שנים של עבודת ה' והכנה. וזהו תפקידנו להכין ולרומם את הילדים לקראת המפגש הראשון עם אבי האומה ונביא ה' לעולם כולו. להלן אנו מביאים ציטוטים מתוך הספר "לקט שיחות מוסר"¹⁷ (חלק א' עמו' לט-מא) הקשורים לענייננו:

"אבות העולם עמדו בשלמות מעלתם גבוה מעל כל הנביאים, במ חשק ה' מכל האדם שעל פני האדמה מאז ועד עתה. אמנם מה עשו האבות שכ"כ חשק ה' בהם והבטיח להם הבטחות כה נשגבות וברכות כה מאלופות להם ולזרעם לעד ולנצחים? תחילת דבר ה' עם אברהם "לך לך מארצך" היה כבר כבן שבעים שנה. וכן יצחק אבינו ע"ה כשדיבר ה' אתו בפעם הראשונה היה כבן שבעים וחמש שנים. יעקב אבינו כשנגלה ה' אליו בבית אל היה כבן שבעים ושבע שנים. מה עשו אבות העולם כל אותן השנים עד שזכו לכנוס אל הקודש פנימה, לעמוד בסוד קדושים וסוד ה' אל יריאיו? עלינו לעמוד על סוד מעשיהם עד העת ההיא ורק אז יגלו לפנינו מעלת האבות בכל הוד תפארתם והדרם.

אבות העולם נביאים היו, ולא סתם נביאים אלא מגדולי גדולים שבהם. נבואה! הלא זו המדרגה הכי עליונה בהשגה אלוקית וקרבת אלוקים. לאיזו מדרגת קדושה, טהרה וכל מיני זיכוך וזיקוק זקוק האדם עד שיהא שלם בתכלית השלמות ויהא ראוי שתחול עליו נבואה. אם "אין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה, גיבור במידותיו, לא יהא יצרו מתגבר עליו בשום דבר בעולם, בעל דעה רחבה נכונה עד מאוד... כשיכנס לפרדס, וימשך באותם העניינים הגדולים והרחוקים והוא מתקדש והולך ופורש מדרכי כלל העם ההולכים במחשכי הזמן ובתחבולותיו, אלא דעתו פנויה תמיד למעלה קשורה תחת הכיסא ... מיד רוח הקודש שורה עליו ובעת שתנוח עליו הרוח תתערב נפשו במעלת המלאכים הנקראים אישים וייהפך לאיש אחר... " (רמב"ם יסודי התורה ז,א) מן ההכרח שהאבות היו מעוטרים בכל המידות והמעלות הללו ועוד יותר מהן.

השלמות האלוקית הלזו לא מעצמה היא באה, שבעים שנה ויותר עסקו ועמלו בעבודת הקודש עמדו במבחן על כל מעלה ומעלה ממעלות הנבואה, עליה אחר עליה ושלמות אחר שלמות. שבעים שנות עליה, שנים כה רבות רצופות של קדושה וטהרה הכשירתם אל הקודש, הגיעתם למעלת נבואה וזכו לקרבת האלוקים. בן שלוש שנים הכיר אברהם אבינו את בוראו ומני אז שלשלת ארוכה של התכשרות והתקדשות פנימית ועבודה רבה וענקית בתיקון המידות ושלמות האדם. עד שגם הגוף נזדכך אצלם והיה לשכל ממש, צלם אלוקים שמלאכים יאמרו לפניו קדוש, ובזה זכו שהקב"ה ייחד את שמו עליהם – אלוקי אברהם, אלוקי יצחק ואלוקי יעקב."

הביאור לפסוקים אלו נמצא בתחילת פרשת לך לך.

---

¹⁷ לר' יצחק אייזיק שר זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה ותלמידו של הסבא מסלבודקה, בספר ישנה מסכת שלמה ורחבה של ביאורים והבנות מעמיקות בחיי האבות וקורות עמ"י המופיעים בפרשיות חומש בראשית ובכל התורה. (הוצאת ישיבת סלבודקה תשנ"ה)

